

die op internationaal verkeer zijn aangewezen, die voor export werken. De overname der bedrijfs-takken is niet slechts een waagstuk, ze is doorgaans onuitvoerbaar" (blz. 17), en deze onmogelijkheid wordt aanvankelijk reeds erkend. Men begint op dit punt toe te geven, of men zwijgt deze consequentie dood, wat al heel bedenkelijk is. „Wil men een systeem beoordeelen, dan bedenke men, dat de eerste hulle toch ligt op den weg naar het eindstation" (blz. 19), en daarom is het ontoelaatbaar ten opzichte van dit eindpunt een struisvogelpolitiek te volgen. Het komt er juist bij de socialisatie op aan scherp onder de oogen te zien, waartoe ze ten slotte leidt, en wie dit niet aandurft, verradt de zwakte van zijn illusie. Ons is het in bijzonder geboden de consequenties van dit stelsel nauwkeurig te toetsen en te wegen, omdat hierin juist het hoogst gevaarlijke van dit streven naar voren treedt. En waarin bestaat dit gevaarlijke? Wel, de socialisatie bedoelt, gelijk te voren is opgemerkt, gecentraliseerde voedselvoorziening, maar indien dit zoo is, voorziet ze niet slechts in, maar oordeelt ze ook over de behoefte. Dit is een noodzakelijk gevolg. Deze keur over wat behoefte of geen behoefte, over wat levensvoorwaarde of geen levensvoorwaarde is, kan niet uitblijven, en de socialisatie moet alles in het werk stellen om, en dan natuurlijk in aller belang, het economisch, praktisch en meer sociaal-ethisch aan te leggen. En bij dit punt noemt Mr Gerhrandy een bezwaar, dat in onze kringen niet zwaar genoeg kan wegen, ieder, die nog in het socialistisch ideaal een weg ziet, die ook voor ons is te bewandelen, en ieder, die bekoord wordt door leuzen, welke een betere regeling der productie beloven, nente ter harie, wat hij schrijft: „De socialisatie, d.w.z., de leiding eener genationaliseerde bedrijfstak, vraagt wat ik met het gekochte ga uitvoeren. Zij beoordeelt kritisch de bestemming en het gebruik. Dat is haar aard en wezen. Dat is niet het wezen der tegenwoordige productie. De macht van monopolisten moge soms zwaar drukken op verbruikers, voor geld kan elk en een iegelijk terecht. Nu is echter niet alleen de alcoholfabricage, de bloembollenteelt, de diamantindustrie, de kolonbesteding veelszins improductief, in het oog der socialisatie is het bouwen van Geretormeerde Kerken, van Zendingsscholen, van Katholieke Kathedraalen, het branden van waskarsen, het exploiteeren van Calvinistisch of Roomsche dagblad, dat het streven der socialisatie ten bloede toe bestrijdt, waarschijnlijk evenmin productief. Zullen de met materialistischen geest doortrokken leiders, die straks over de steenbakkerijen, de kaarsfabricage, de papierfabrieken, den nationalen bodem, de steenkoolvoorziening beschikken, die behoeften erkennen en bestaat niet het ontzettend gevaar, dat wie voor zulke „improductieve" doeleinden het zijne begeert, ledig wordt heen gezonden? (blz. 20).

Nu zullen tegen deze consequentie de socialisten wel opkomen.

Zij zullen ons nogmaals verzekeren, dat zij leders religie eerbiedigen, en voor de geestelijke behoeften waarlijk niet blind zijn, maar wat in Rusland

en Hongarije is gebeurd, heeft ons wel andere dingen geleerd, en de socialisatie zelf gaat principieel uit van de prioriteit van het economisch welzijn boven het geestelijke. Voor de geestelijke eischen, die wij uit het Woord Gods kennen, kan zij niet buigen, en wanneer haar gedachten verwerkelijkt worden, en de staat eigenlijk de groote kapitalist wordt, zal er voor kerken en scholen, voor zending en evangelisatie, voor christelijke stichtingen en organisaties weinig geld overschieten. De Sikkell heeft het in zijn brochure „Socialisatie" wel scherp maar juist gezegd: „De geweldige staat-kapitalist, van alle machtsmiddelen voorzien, komt hier de gesonde kapitalistische maatschappij vervangen, om alle vrijheid van leven en beweging in dienstbaarheid te doen ondergaan. Laten dan de Staatsmachthebbers in klein getal buitengewoon begaafde en geweldige arbeiders zijn. — wie zal hun reuzen-tyrannie verdragen? Hoe zal de politieke strijd om die Arbeidsmacht gaan, en hoe zullen de arbeiders — en dat zijn dan ten slotte alle mannen en vrouwen — elkaar in dien strijd bedreigen en vroeuen! Maar al ware door betere stemming onder de menschen na deze ontegenende Socialisatie de toekomstige militaristische van den Arbeid te verwerkelijken en te dragen, — en al werkte elk in zijn gelid productief, — wat moet er, bij ondergang der vrijheid, worden van het menschenleven, en daarin van het geestelijke menschenleven? Het Communisme, dat de vrijheid aan de eenheid offert, heeft toch nog andere droomen dan die van produktie: — hoe kan de vermaterialisatie van denken en levensopvatting dit toch doen vergeten! De wereldwoeling gaat om heel het menschenleven, niet om produceeren en distribueeren alleen, maar om de zinnen en de zielen, om het geestelijke. De centrale machts-overheersching van het leven zal niets ontzien; ze zal spotten met den enkelen, met het afzonderlijke, met de persoonlijkheid, met de conscientie, met het zieleleven, en daarin met de vreeze Gods, met al de ordinantiën Gods, met heel het eigen zijn van het volk des Heeren. In deze centrale machts-overheersching is voor de geestelijke onderscheiding en scheiding geen plaats. Geen plaats daarom voor Kerk en Christelijke School, geen plaats voor Christelijke Wetenschap en Staatskunde; geen plaats voor Christelijke Vereenigen en voor Christelijk sociale actie, geen plaats voor Christelijke gemeenschap in den Arbeid, geen plaats voor het vrije Christelijke leven. „Productie-en-Consumptie" wordt het éene gebod voor den levensstrijd, maar dan in een gecentraliseerd menschenleven naar deze materialistisch-naturalistische opvatting, die ook het zieleleven zal produceeren en distribueeren. Het groote Babylon van het wereldeinde zal, naar de Hellige Schrift, met de zielen der menschen handelen gelijk met al de geproduceerde goederen. (Openb. 18:13).

Op dit gevaar kan niet genoeg gewezen.

De socialisatie in Marxistischen zin, loopt uit op onderdrukking van het vrije christelijke leven, en zij is daarom reeds voor ons onaanneembaar.

K. D.

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

LVII.

55. Aan Ds J. H. Gunning. In: De Weg ter Godzaligheid, jg. 1, afl. 3, blz. 33—38. Zwolle, J. P. van Dijk, 1875.

In de Volledige Lijst der Boeken en Geschriften van Dr A. Kuyper, geplaatst naar het jaar van uitgave, staat achter dit geschrift geen jaar van uitgave. Maar de bibliograaf plaatste het tusschen werkjes uit 1868 en '69, en vermoedde dus blijkbaar, dat het geschrift uit dien tijd was. 't Is echter uit 1875, en heeft betrekking op de voor het geestelijke leven van Dr Kuyper zoo invloedrijke Brightonbeweging, die zich vastknoopt aan den naam van Pearsall Smith, en die het karakter droeg van een nieuwe Opwekking.

Sedert het einde van 1873 was er n.l. in Schotland en Engeland een diepgaande en algemeene werkzaamheid tot geestelijke opwekking, vooral onder leiding van de evangelisten Moody en Sankey, uit Noord-Amerika in November van dat jaar te Edinburgh aangekomen. Jhr J. W. van Loon gaf van dien arbeid mededeelingen, en preeste het werk zeer. Evenzoo Ds Felix Aldus werd het bij de Nederlandsche vrienden ingeleid.

Met de reusachtige samenkomsten nu, die Moody en Sankey organiseerden, stond ook in betrekking Robert Pearsall Smith, een rijk fabrikant uit Philadelphia, als Kwnker opgevoed, later lid van de Presbyteriale Kerk, maar destijds geen lid van eenige kerkgemeenschap. Te Oxford begon hij in 1874 meetings te houden, waarin met grooten nadruk werd aangedrongen op heiligmaking des levens. Bij de Nederlandsche geloovigen werd deze „heiligmaking" aanbevolen door mannen als Jhr J. W. van Loon en Elout van Soeterwoude. En in het Zondagsblad van De Standaard schreef Dr Kuyper, 4 April 1875:

Twee zeer uiteenlopende bewegingen trekken de aandacht van Europa.

Reeds dat ze de aandacht in Europa trekken, heeft beteekenis.

Het toont, dat onze eeuw in haar tweede helft zich wrekt op het geestelijk indifferentisme van de eerste 50 jaren.

Uit alles blijkt, dat de tijd zijn materialisme verleet en den strijd terugbrengt tot de eerste beginselen.

Van hier eenerzijds feller vijandschap, maar ook anderzijds beslist belijdenis en weerspreken van wat eertijds in de Gemeente verstorven scheen.

Dat zulk een tijd voor opwekking van geestelijke beweging rijp is, spreekt vanzelf.

De schare hoort van niets dan kerk en godsdienst, en weet van godsdienst en kerk niets meer.

Dit verklaart het ongelooflijk succes van de predikers Moody en Sankey in Engeland.

Het zijn mannen, die niets vreemds, niets nieuws brengen, niets dan het oude, overbekende Evangelie.

Maar ze weten een gehoor te bereiken, dat anders rondzwierf. Ze weten den indruk te geven, dat ze meenen wat ze zeggen. Met de naïefveteit des geloofs weten ze zoo te spreken, dat men, na hen gehoord te hebben, niet redeneeren gaat, maar naar God opziet en met angst denkt aan eigen lot.

Ze brengen het oude, maar dat oude met een merk van oorspronkelijkheid, bondigheid en waarheid, dat het de geesten met de eeuwigheid in aanraking brengt.

Op tegenstand stuiten ze dan ook schier nergens. De geordende predikanten zegenen hun komst en zien het hun al, hoe ze uit den sleur moeten komen.

Reeds dat ze het Evangelie van Christus tot vraag des tijds, voeg er bij tot vraag der conscientie voor duizenden bij duizenden wisten te maken, is een heerlijk resultaat.

Van geheel anderen aard is de geestelijke beweging, waartoe Pearsall Smith den stoot gaf, en die naar Frankrijk en Zwitserland onder Monod en St Hilaire oversloeg.

Werken Moody en Sankey om de massa tot bekeering te lokken, Pearsall Smith roept alleen dezulken saam die bekeerd zijn.

Het hindert hem, dat de geloovigen zoo dood, zoo geesteloos en krachteloos zijn.

WIJSBEGEERTE.

In de school der wijsbegeerte.

III.

Tegenstrijdheden.

Zijn wij tegenover den modernen mensch billijk in het oordeelen, wanneer wij zijn denktoren op het tooneel der wijsbegeerte vergelijken met een „krachteloos spel van schemerzieke zielen"?

Het hangt er maar van af wat ge een spel noemt.

Een spel kan belangwekkender zijn dan een professorale voordracht over de relativiteitstheorie, en ernstiger dan een godsdienstoefening.

Bij den vijver van Gibeon speelden de jongens van Joab met de jongens van Abner, maar het was een bloedig spel. Zij stieten elkander het zwaard in de zijde en vielen tezamen.

Het filosofisch denkspel van de wereld is in den grond ook ernst.

De filosofie is een schaaakspel met het mysterie,.... maar óók met den dood.

Achter heel dit belangwekkend, en soms lachwekkend, bedrijf van den mensch om de wereld met al haar geheimen, en de wereldgeschiedenis zonder begin en einde, te besluiten in een systeem; achter dat geniaal, en toch soms kinderachtig, betoog om het onbegrijpelijke begrijpelijk te maken; achter al het zondig-verwaande pogen, om, buiten God om, althans buiten zijn bijzondere openbaring om, de poort naar het ontoegankelijke te forceeren; — werkt toch iets zeer eerbaars en eerbiedwaardigs, namelijk de waarheidsdorst, het onuitroefbare Godsverlangen, dat ook diep in het hart van den Godsonkenner woont, en maakt, dat de goddelooze geen vrede heeft.

Ja meer; — de filosofie is niet enkel een komische mislukking van het plan, om van den steenen den toren te bouwen, wiens opperste in den hemel reikt, — de wijsbegeerte is niet alleen een begéeren van wijsheid, maar ook een zeker bereiken van wijsheid. De zondaar is niet volstrekt een gek, en zijn verduisterd verstand is niet absoluut zonder licht.

Het licht schijnt in de duisternis, staat er; alleen: de duisternis heeft het niet begrepen.

De filosofie is een weerschijn van het waarachtige licht, hetwelk verlicht een iegelijk mensch, komende in de wereld, — en dit is de reden van het saamgestelde en tweeslachtige in het waarheidszoeken van den mensch, omdat hier telkens twee absoluut tegenstrijdige machten met elkaar worstelen en schijnbaar nu eens de ééne, en dan de andere, overmacht is.

Men vindt in de wereldgeschiedenis, en dus ook in de geschiedenis van het menschelek denken, een opeenvolging en afwisseling van verschijnselen van bloei en versterving, maar men kan even goed in iedere tijdsperiode deze verschijnselen naast elkander vinden: de ontwaarding en de vernieuwing, den dood en het leven.

Het is dus eisch van voorzichtigheid, een zeker tijdperk, en dus óók het onze, niet maar zoo glad-

Bij acht, dat dit anders kan en zal worden, indien de geloovigen tot het inzicht komen, dat ook de heiligmaking een integreerend deel is van den schat, dien ze in Christus bezitten.

Een Christen moet z.i. een kracht zijn in het midden der wereld, niet door wat uit hem is, maar door hetgeen hij uit Christus ontvangt.

Om dat te kunnen zijn, moet hij voortdurend „met kracht naar den inwendigen mensch" zelf versterkt worden.

En om tot die versterking te geraken, moet de valsche vrede uitgeschud, die de Christenheid doet voortleven, alsof verzoend te zijn het een en al van ons Christendom was.

Dat deze laatste beweging teederder is, dieper gaat, en even uit dien hoofde toedier gevaar loopt in eenzijdigheid en ketterij over te slaan, springt in het oog.

Toch wordt ook zij, evenals Moody's optreden, door de ellende en onuitsprekelijke traagheid van de Protestantische kerken alleszins gerechtvaardigd.

De Kerk van Christus moet tweerelei doen: 1o, de geloovigen opbouwen in geloof en godzaligheid en kennis des Heeren, en 2o, door zending de verwilderde schare tot den Christus te lokken.

Door den misstand, waarin ze geraakte en volhardt, doet ze noch het een noch het ander. Ze predikt voor een schare die maent bekeerd te zijn, steeds bekeering, en blijft bij de eerste beginselen staan, terwijl ze zoowel de opbouw der geloovigen als de missie onder de schare nalaat.

Dit is de geestelijke zonde zoo van onze Nederlandsche als van de Engelsche volkskerk.

Toch kunnen die behoeften op den duur niet onbevredigd blijven.

Vandaar geestelijke bewegingen, als we thans aanschouwen.

Moody predikt voor de schare.

Pearsall Smith wil de geloovigen opbouwen.

Voor beiden kan alleen de Kerk, mits geestelijk en naar Jezus' geest herboren, de goede leiding bieden.

Moody kan voor zijn taak die leiding eer misseu dan Pearsall Smith.

Duurzame vrucht zullen beiden dan 't meest afwerpen, indien ze de oogen der Kerk doen opengaan en haar profeteeren van haar plicht.

Nadat Pearsall Smith in Mei '75 ook ons land

weg na spreuk met na tekenen hof en den is ook op gebied, legging in het reidjeve scheppe zien be scherm bestrij „doodheid opheid op ook in veld de product loovige Met a van tw Laat en beva Er zij onze tje Het v voor te tijd-gele terichti verlegte aan de over he verlorene rialisme overvloe Comte aldus: heid in ming in nu kom In de als onke Zoo Ziegler 19de ee transce den rug Zachte even sch und mo derne w ons ver den leve En, al bolte, m loochend verander In het 700 000 sejen" v Het M

bezoekt hage en t door de stelijk hu tal prod van de en met Aan d deel o.a. kamp, l. Huet, K heeren en Schoc Zondag Brighton een Fran van het het Duits brood br aan den bediendes gangers. Bright Velen groeten a landsche om met men gen is over Psalm 22 blz. 65. Van d daard blad va Brighton kender d den leven laarde. Ook o Arendske te Bright hij vroeg de Engels aan den